

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання практичних завдань
та контрольної (домашньої) роботи
для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»
заочної форми навчання всіх спеціальностей

VIVERE!
VINCERE!
CREARE!

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання практичних завдань
та контрольної (домашньої) роботи
для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»
заочної форми навчання всіх спеціальностей

Київ 2023

УДК 94:321.01+930.85(477)(072)
І 907

Укладачі:

О. М. Захарчук – канд. іст. наук, доц. кафедри;

О. Г. Ількова – старший викладач;

Ж. В. Паскал – старший викладач

Рецензент *Л. П. Халецька* – канд. іст. наук.
доцент кафедри історії та документознавства
(Національний авіаційний університет)

*Затверджено Науково-методично-редакційною радою
Національного авіаційного університету
(протокол № 6/23 від 14.06.2023 року).*

Історія української державності та культури: методичні
І 907 рекомендації / уклад.: О. М. Захарчук, О. Г. Ількова, Ж. В. Паскал. –
К.: НАУ, 2023. – 40 с.

Містять практичні завдання, методичні рекомендації щодо написання та оформлення есе, зміст та оформлення мультимедійних презентацій, методичні рекомендації до виконання та оформлення контрольної (домашньої) роботи, теми контрольних (домашніх) робіт, орієнтовні питання до екзамену та список рекомендованої літератури.

Для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» заочної форми навчання всіх спеціальностей.

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Історія української державності та культури» вивчає особливості розвитку української державності та формування національної культури. Сьогодні, коли український народ у боротьбі з російською агресією вже вкотре захищає свою державу та незалежність, право на вільне і самостійне існування, актуальність навчальної дисципліни не потребує додаткових аргументів. Так само як і боротьба українського народу за свою державність, українська культура розвивалася в боротьбі за свою власну самотність та ідентичність.

«Історія української державності та культури» викладається з урахуванням знань з історії України, попередньо отриманих здобувачами вищої освіти в закладах середньої освіти. Це дозволяє зосередити увагу на розкритті змісту форм державності, державницької діяльності українських політичних діячів та шляхів здобуття незалежності. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні компетентності:

- здатність висвітлювати основні етапи боротьби за українську державність, визначати їх характерні особливості;
- здатність до усвідомлення державницького підходу до аналізу суспільно-політичних проблем;
- здатність характеризувати особливості культурно-історичного процесу українського народу;
- здатність до систематизації і аналізу джерельного та історіографічного матеріалу;
- здатність спілкуватися державною мовою усно та письмово;
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства.

Метою методичних рекомендацій є надання допомоги здобувачам вищої освіти у підготовці до виконання практичних завдань та контрольної (домашньої) роботи, оволодінні навичками та вміннями, необхідними для майбутнього фахівця.

Тема 1

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ (1917–1921)

Основні поняття: автономія, Генеральний секретаріат, Гетьманат, денікінщина, Директорія, Західноукраїнська Народна Республіка, отаманщина, соборність, українізація, Українська галицька армія, Українська Держава, Українська Народна Республіка, Українська революція, Універсал, Центральна Рада, федерація.

Персоналії: Вернадський Володимир, Винниченко Володимир, Вітовський Дмитро, Голубович Всеволод, Грушевський Михайло, Дорошенко Дмитро, Кричевський Василь, Липинський В'ячеслав, Нарбут Георгій, Омелянович-Павленко Григорій, Петрушевич Євген, Петлюра Симон, Скоропадський Павло.

Література: [4]; [9–11]; [13–14]; [19]; [21–22]; [25]; [51]; [68]; [77]; [80]; [90]; [94]; [97].

Практичні завдання 1

1.1. Підготуйте відповідь на питання: Українська державність за часів Центральної Ради: від самовизначення до незалежності

При підготовці до відповіді на питання слід з'ясувати політичне становище, що склалося в Україні після Лютневої революції 1917 р. Зверніть увагу, що лютий 1917 р. поклав початок новому етапу боротьби за українську державність, першим кроком якої було створення УЦР як легітимного представницького органу українського народу. Згадайте які українські політичні партії увійшли до складу УЦР та поясніть, чому більшість із них відстоювала в той час національно-територіальну автономію України у складі Російської Республіки. Зверніть увагу на роботу квітневого національного конгресу, що доручив УЦР розробити статут української автономії та рішень II

Всеукраїнського військового з'їзду про державну автономію України. З'ясуйте, як вирішувалося це питання УЦР та було зафіксовано в I та II її Універсалах. Проаналізуйте ставлення Тимчасового уряду до української політичної автономії («Тимчасова інструкція Генеральному секретаріату» від 04.08.1917). Простежте, як змінилася політична ситуація в Україні після жовтневого перевороту 1917 р. в Петрограді та повстання в Києві. Покажіть за яких умов було прийнято III Універсал УЦР, зверніть увагу на його основні положення. Вкажіть, яку роль мали відіграти Установчі Збори України у майбутньому, відповідно до тексту III Універсалу. Для з'ясування реакції більшовицького уряду на проголошення УНР зверніться до заяви Раднаркому від 3 (16) грудня 1917 р. «Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Центральної ради». Як УЦР вела боротьбу за збереження української державності під час більшовицької навали. Пригадайте за яких обставинах УЦР проголосила IV універсал і яку роль він відіграв у подальшій долі української державності. Наголосіть на набутті суб'єктності УНР у міжнародних відносинах, вкажіть, що рятуючись від більшовицької агресії, у лютому 1918 р. УНР уклала мирний договір з країнами Четверного союзу. Проаналізуйте основні положення Конституції УНР (Статут про державний устрій, права і вольності УНР) та причини державного перевороту 29 квітня 1918 р. Підсумовуючи, дайте оцінку трансформації УЦР у процесі державотворення.

1.2. Підготуйте відповідь на питання: Українська гетьманська держава як спроба створення альтернативи УНР

З'ясуйте за яких обставин П. Скоропадського було проголошено гетьманом. Які нагальні завдання нова влада мала вирішити та перехід до якої форми державності підготувати. Для відповіді на ці питання та визначення характеру і перспектив новоствореної державності, зверніться до аналізу таких документів як «Грамота до всього українського народу» та «Закони про тимчасовий державний устрій України». Спираючись

на згадані документи, з'ясуйте як мало вирішуватися аграрне питання, як вибудовувалася система державного управління в центрі та на місцях. За якими критеріями залучалися кадри до роботи в цих органах влади. Проаналізуйте зовнішню політику Української Держави. З якими країнами в цей час були встановлені дипломатичні відносини, зупиніться детальніше на переговорах Української Держави з більшовицькою Росією. Що змусило уряд П. Скоропадського розпочати переговори, які питання обговорювалися і що було досягнуто. Чому політика гетьманату призвела до загострення політичної та соціальної ситуації. Вкажіть на причини формування опозиції гетьманському управлінню. На завершення потрібно констатувати, що Українська Держава становила спробу перевести Українську революцію на конструктивний шлях, відмовившись від соціалістичних перетворень і спрямувавши зусилля на розбудові та зміцненні державності.

1.3. Підготуйте відповідь на питання: ЗУНР та Директорія УНР: здобутки і прорахунки в державній політиці

З'ясуйте причини піднесення національно-визвольного руху на західноукраїнських землях. Проаналізуйте діяльність Української Національної Ради, її роль у становленні української державності. З'ясувати ці питання вам допоможуть документи: «Прокламація Української національної Ради (19.10.1918), «Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії, ухвалений українською Національною Радою» (19.10.1918). У яких політичних умовах відбулося проголошення ЗУНР. Як вирішувалося питання з воз'єднанням всіх західноукраїнських земель. Зупиніться на висвітленні державного будівництва та програми соціально-економічних перетворень. Яких успіхів було досягнуто у військовому будівництві та зовнішній політиці. Зверніть увагу на спробу на встановлення зв'язків ЗУНР з урядом Української Держави.

Як українські опозиційні сили вели боротьбу з урядом П. Скоропадського, яку роль в цій боротьбі відігравав Українській

Національний союз. З якою метою і коли було створено Директорію. Ознайомитися з Декларацією Директорії Української Народної Республіки. (26.12.1918). Зверніть увагу, як в ній визначалися основні принципи державного устрою, економічної та соціальної політики. Яке значення для творення та захисту української державності мала «Ухвала Української національної ради про злуку ЗУНР і УНР в єдину Українську Народну Республіку» (22.01.1919)? З якою метою був скликаний Трудовий конгрес? У чому полягали суперечності про визначення форм державної влади. Як намагалися вирішити аграрне питання. У чому причини появи «отаманщин».

Чому Директорії УНР не вдалося дійти згоди з державами Антанти? У чому полягали розбіжності в поглядах на побудову української державності диктатора ЗУНР Є. Петрушевича та лідера УНР С. Петлюри? Що змусило Директорію укласти союзний договір з Польщею? Обґрунтуйте причини поразки Директорії УНР. Яка була подальша доля українських земель після поразки Української революції 1917–1921 рр.

1.4. Підготуйте відповідь на питання: Українська культура в добу Української революції 1917–1921 рр.

Розпочинаючи розгляд питання майте на увазі, що повалення російського самодержавства відкрило можливості для демократичного розвитку суспільства. Зазначте, що в умовах революційних змін усі українські уряди виявили єдність поглядів, державницький підхід і послідовність у питаннях підтримки і розвитку національної культури. Проаналізуйте досягнуті успіхи в освіті, науці, видавничій, музейній справі Української Центральної Ради, Української держави П. Скоропадського та Директорії УНР. У чому полягали особливості літературного процесу, розвитку театрального, музичного та образотворчого мистецтва? Які політичні сили стояли на заваді культурного будівництва? Як вплинули досягнення в культурній сфері цього періоду на подальший розвиток української культури?

Практичне завдання 2

Оберіть та підготуйте есе із списку рекомендованих тем:

1. *Оцінка Української Держави П. Скоропадського в сучасній вітчизняній історіографії.*
2. *Різниця в поглядах на державне будівництво С. Петлюри та В. Винниченка.*
3. *Акт Злуки УНР і ЗУНР: здобута і втрачена соборність.*

При підготовці цього завдання скористайтеся «Методичними рекомендаціями щодо написання та оформлення есе» (див. с. 13).

Практичне завдання 3

Підготуйте презентацію на тему: *«Георгій Нарбут і Василь Кричевський – творці української державної символіки».*

При підготовці цього завдання скористайтеся Методичними рекомендаціями щодо змісту та оформлення мультимедійних презентацій (див. с. 14). Демонстрацію презентації варто розпочати з констатації, що у ході Української революції 1917–1921 рр. відбувалося творення нового мистецтва, нових цінностей і нової естетики. Слід мати на увазі, що проголошення УНР поставило українських митців перед новими викликами: відновлена державність потребувала державних символів. Талановиті тогочасні художники та графіки почали активні творчі пошуки у цьому напрямі. Зосередьтеся на творчості Георгія Нарбута і Василя Кричевського. Ознайомтеся з біографією цих митців, їх внеском у створенні української державної символіки та заснуванні української академії мистецтва. Користуючись відкритими джерелами, надайте доробки Г. Нарбута – графічний дизайн грошових банкнот УНР та поштових марок, продемонструйте візуальне вирішення для цілої серії державних паперів (дипломи, грамоти, листівки), проєктів герба та печатки Української Держави. Який вплив на творчість В. Кричевського мав М. Грушевський? Зупиніться на розробці В. Кричевським проєктів Великого і Малого державного герба УНР, дизайну державної печатки УНР та грошових знаків.

Тема 2 УКРАЇНА – НЕЗАЛЕЖНА ДЕРЖАВА (1991 р. – до сьогодні)

Основні поняття: державотворчий процес, гібридна війна, конституція, національно-культурне відродження, повномасштабне вторгнення, правова держава, суверенітет, унітаризм, федералізм.

Персоналії: Драч Іван, Залужний Валерій, Зеленський Володимир, Каденюк Леонід, Кравчук Леонід, Кучма Леонід, Патон Борис, Порошенко Петро, Ступка Богдан, Чорновіл Вячеслав, Ющенко Віктор.

Література: [1]; [4–6]; [8–9]; [11]; [13–14]; [18]; [20]; [24]; [28]; [36]; [40]; [45]; [52]; [57]; [70]; [82]; [87]; [91].

Практичне завдання 1

Підготуйте виступ на тему: *«Державотворчий процес України в умовах незалежності»*.

Підготовку до виступу розпочніть з ознайомлення зі змістом «Декларації про державний суверенітет України» (1990 р.). Які події спричинили появу цього документа. Далі, перейдіть до з'ясування в результаті яких політичних подій відбулося проголошення незалежності України. Дайте визначення цієї історичної події. Поясніть, з якою метою було організовано проведення всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 р. Укажіть, яке значення мали його результати. Як вони вплинули на перебіг переговорів 8 грудня 1991 р. в Біловезькій Пущі? Зауважте, що формування української політичної нації та національної самосвідомості відбувалося одночасно із завершенням процесів становлення і утвердження незалежної держави. Зазначте, що важливим і символічним є те, що 22 серпня 1992 р. останній президент УНР в екзилі М. Плав'юк передав свої повноваження, клейноди УНР і грамоти про правонаступництво першому президенту України Л. Кравчуку.

Далі насамперед треба звернути увагу на подальший хід процесів державотворення зокрема, створення власних збройних сил, формування інституту громадянства, становлення державних кордонів, затвердження нової державної символіки. Які труднощі та проблеми при цьому виникли. Які проблеми в державному управлінні відбулися при розподілі функцій законодавчої та виконавчої влади.

Коли розпочався процес підготовки і прийняття конституції незалежної України. Чим були викликані внесення змін до Конституції (2004 р., 2010 р., 2014 р., 2019 р.) та їх результати.

Як багатопартійність вплинула на державотворчі та суспільно-політичні процеси в Україні.

Для підготовки до виступу використовуйте державні та міжнародні документи, праці вітчизняних та зарубіжних дослідників.

Практичне завдання 2

Підготуйтеся до дискусії на тему «Світ і Україна: взаємовідносини та сучасні глобальні виклики». Розгляньте зовнішньополітичний курс України в період незалежності. В чому полягали труднощі України при налагодженні рівноправного взаємовигідного співробітництва із зарубіжними країнами в перші роки незалежності.

Проаналізуйте зовнішню політику України на міжнародній арені (друга половина 1990 – початок 2000-х рр.) Які були успіхи та невдачі стратегічного партнерства зі США, Росією, Польщею та іншими державами? Розкрийте проблеми у відносинах України із Європейським Союзом та НАТО. Проаналізуйте сутність Будапештського меморандуму 1994 р. Як відмова України від ядерної зброї вплинула на подальші українсько-американські відносини.

Охарактеризуйте двосторонні відносини України з Росією. Розгляньте, як РФ намагалася не допустити зближення України з ЄС і НАТО та зберегти її у сфері свого геополітичного впливу. Зауважте, що інформаційна політика та енергетична залежність були основними важелями політики РФ у відносинах з Україною.

З'ясуйте, яку мету ставила Росія розв'язуючи «гібридну війну» проти України. Розгляньте передумови та причини не підписання Україною угоди про асоціацію з ЄС. Чому РФ так активно намагалась зірвати цей процес?

Візьміть до уваги, що здійснивши анексію Криму й військову агресію на Донбасі, Росія грубо порушила положення Будапештського меморандуму про гарантії безпеки України. З'ясуйте, як російське вторгнення змінило вектор зовнішньополітичного курсу України. Відзначте підтримку України з боку міжнародної спільноти: санкції проти РФ, підписання угоди про асоціацію країни з Євросоюзом, отримання безвізового режиму з ЄС. Розкрийте зміст переговорів країн «нормандської четвірки» та Мінських домовленостей (вересень 2014 р. – грудень 2019 р.). Зверніть увагу на загострення відносин РФ з Україною: розірвання мінських домовленостей, визнання 21 лютого 2022 р. незалежності ДНР та ЛНР.

Зауважте, що повномасштабне вторгнення російської армії 24 лютого 2022 р. в Україну розпочало новий етап російсько-української війни. Висвітліть труднощі та проблеми, що постали перед українським народом в умовах війни. Вкажіть основні цілі РФ у цій війні. Розгляньте, як відреагували українці на задум керівництва Росії провести в Україні «денацифікацію» та «демільтаризацію»? Наголосіть, що Україна остаточно розірвала дипломатичні відносини з РФ у перший день повномасштабного вторгнення, а з літа 2022 р. запровадила візовий режим для російських громадян.

Покажіть, як змінилась міжнародна підтримка України після повномасштабного вторгнення Російської Федерації? Вкажіть, як війна в Україні вплинула на діяльність ЄС та НАТО.

Поясніть зростання ролі та авторитету України на міжнародній арені в умовах війни, зокрема, надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС. Як, на вашу думку, міжнародна діяльність президента Володимира Зеленського вплинула на підтримку України світовим співтовариством? Як війна Росії проти України змінила світ?

Практичне завдання 3

Оберіть та підготуйте есе із списку рекомендованих тем:

- 1.1. Україна і світове співтовариство: відносини і глобальні проблеми.**
- 1.2. Будапештський меморандум 1994 р.: гарантія безпеки чи небезпека.**
- 1.3. Україна і світ проти російської агресії.**

При підготовці цього завдання скористайтеся «Методичними рекомендаціями щодо написання та оформлення есе» (див. с. 13).

Практичне завдання 4

Підготуйте презентацію на тему: **«Формування національного культурного простору сучасної України».**

При підготовці цього завдання скористайтеся Методичними рекомендаціями щодо змісту та оформлення мультимедійних презентацій (див. с. 14).

Розпочніть презентацію з актуальних завдань, що постали перед державою у сфері розвитку української культури після проголошення незалежності. Закцентуйте увагу, що в Україні почалася розбудова самостійної держави і формування власної культурної політики, спрямованої на забезпечення вільного розвитку національної культури та збереження української культурної спадщини.

Висвітліть державну політику в освітній і науковій сферах, зупиніться на реформуванні освіти і науки на сучасному етапі, зазначивши досягнення та проблеми. Охарактеризуйте здобутки співробітників та випускників Національного авіаційного університету.

Розглядаючи сучасний культурний простір України, зупиніться на розвитку української літератури, зокрема, на творах яскравих представників старшого покоління та молодшої генерації, які спрямовують свій мистецький талант на розвиток національної ідеї та духовного збагачення народу. Зверніться до досягнень сучасного національного кіномистецтва, театрального, музичного та образотворчого мистецтва початку XXI ст.

Приділіть належну увагу релігійному та церковному життю в Україні. Окремо зупиніться на відродженні духовних навчальних закладів та недільних шкіл. Висвітліть специфіку сучасного релігійного та церковного життя, означеного існуванням передовсім кількох православних конфесій (течій), наданні Томосу православної церкві України та здобуття у 2019 р. автокефалії. Зверніть увагу на церковно-релігійну ситуацію в Україні після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації. З'ясуйте, роль релігійного фактору у війні РФ проти України. Українські священнослужителі у боротьбі з ворогом.

Окрему увагу приділіть культурній політиці української держави в умовах російсько-української війни. Оцініть внесок діячів культури в спільну боротьбу українського народу проти російської агресії.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЕСЕ

Есе (від франц. Essai – спроба, проба, нарис) – невеликий за обсягом прозовий твір, з довільною композицією, що відображає індивідуальні враження і міркування автора з конкретного питання. Роботу над есе доцільно розпочати з добору літератури з проблеми. Намагайтеся не використовувати застарілі видання.

Роботу над текстом розпочинайте після ґрунтовного ознайомлення з підбраною літературою та виокремлення змісту проблеми. Визначте актуальність теми, її практичне значення, ступінь висвітлення у науковій літературі. Якщо проблема є дискусійною, розкрийте рівень дискусії, висловіть і обґрунтуйте власне бачення проблеми. Пам'ятайте, що при написанні есе обов'язковими є посилання на джерела.

Обсяг есе – до 3 сторінок формату А4, шрифт Times New Roman, кегель 14 pt з інтервалом 1,5 між рядками, з відступами від країв аркуша по 2 см зліва, згори та низу і 1,5 справа.

Есе оцінюється за такими критеріями: підбір джерельної бази, наукова обґрунтованість, інформативність, логічна послідовність, креативність у розкритті теми, самостійність суджень та якість висновків.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

Приставаючи до підготовки презентації, пам'ятайте, що важливою ознакою мультимедійної презентації є її особлива насиченість змістом та інтерактивність.

Основа будь-якої правильно спланованої презентації – це логічний аналіз послідовності відображення матеріалу, його візуалізація, передбачення можливих запитань.

Не намагайтеся помістити в презентацію велику кількість тексту, графічних зображень та анімаційних ефектів, які лише відвертають увагу.

Слайди презентації повинні мати:

– титульний аркуш із зазначенням теми й автора; слайди з основним змістом презентації; список джерел (до 5 основних); завершальний слайд (Дякую за увагу!).

Список джерел повинен бути з докладним зазначенням вихідних матеріалів (звідки взяли ілюстрації, звуки, тексти, посилання).

Вимоги до змісту презентації:

– викладайте матеріал стисло, з максимальною інформативністю тексту;

– слідкуйте за відсутністю нагромодження, ретельно структуруйте інформацію; використовуйте короткі та змістовні заголовки;

– важливі відомості (наприклад, визначення, дати, висновки тощо) подавайте великим та виділеним шрифтом і розташовуйте у лівому верхньому куті слайду;

– окремій ідеї відвести окремий абзац;

– графіка має органічно доповнювати текст;

– пояснення треба розташовувати якнайближче до ілюстрацій, фото, з якими вони мають одночасно з'являтися на екрані;

– усі текстові дані потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок, дотримуйтеся прийнятих правил скорочень;

– кожен слайд має відображати одну думку;

– текст має складатися з коротких слів та простих речень;

- всього на слайді має бути до 10 рядків;
- заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні ідеї слайда;
- дотримуйтеся одного стилю усіх слайдів;
- кольорова гама має бути однаковою для усіх слайдів.

У презентації рекомендується використовувати не більше 3–4 різних шрифтів. Розмір шрифту не повинен бути дрібним. Відмовтеся від курсиву.

Пам'ятайте правило: обсяг тексту на слайдах презентацій не повинен перевищувати 35%. Інший текст варто залишити для усного представлення. Текстова частина має бути лаконічною, зрозумілою і впорядкованою.

Володіння даною темою, максимальне залучення уваги аудиторії та донесення до неї важливості вашого повідомлення – запорука успіху. Говоріть стверджувальним, упевненим тоном. Сповільнюйте мову, щоби виділити головне, акцентуйте на ньому увагу. Відповідаючи на запитання, будьте переконливими, щирими і доброзичливими.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ (ДОМАШНЬОЇ) РОБОТИ

З метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь здобувачів вищої освіти при вивченні дисципліни виконується контрольна (домашня) робота. Її **завдання** – отримати знання з зазначеної проблеми шляхом системного ознайомлення з основними історичними джерелами та спеціальною літературою, навчитися аналізувати історичний матеріал, робити самостійні висновки, узагальнення тощо.

Виконання контрольної роботи необхідно розпочинати з ознайомлення з матеріалами до обраної теми, вказаними у списку рекомендованої літератури.

Після цього починається новий етап – **робота над джерелами і літературою**. Це дає можливість здобувачу вищої освіти ознайомитись з рівнем розроблення в історичній літературі обраної

ним теми. Починати вивчення літератури необхідно з найновіших робіт, а потім поступово знайомитися з працями, які вийшли друком раніше. Особливу увагу приділіть **джерелам**. Чим ширша залучена документальна база, тим переконливішими будуть висновки і якість самої роботи.

Однією з найскладніших частин контрольної (домашньої) роботи є **вступ**, у якому визначається актуальність теми, формулюється мета та завдання роботи, подається стислий історіографічний огляд літератури з означеної теми. При цьому, недостатньо обмежуватися лише переліком авторів чи назвами книг, а слід стисло охарактеризувати значення тієї чи іншої праці, яка згадується для розкриття проблеми (вступ як правило пишеться в кінці, коли студент опанував обрану тему). Далі висвітлюються питання згідно з планом. Виклад змісту має бути логічним, послідовним, структурованим та лаконічним. Слід уникати повторень, нечітких формулювань. Викладаючи матеріал і використовуючи цитування джерел та літератури, необхідно робити на них посторінкові посилання.

Кожне питання має закінчуватися власним висновком здобувача вищої освіти. Висновок повинен відповідати основному змісту кожного питання, бути конкретним і виглядати як підсумок відповіді на питання плану контрольної роботи.

У кінці роботи подається **список джерел та літератури**, який оформляється відповідно до вимог вищої школи: в алфавітному порядку, з наведенням усіх вихідних даних джерела (див. список рекомендованої літератури). Виконання контрольної (домашньої) роботи здійснюється здобувачем вищої освіти в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій. Контрольна (домашня) робота реєструється на кафедрі і захищається здобувачем вищої освіти.

Обсяг контрольної (домашньої) роботи 15 сторінок формату А4 в редакторі Word, 14 кегль Times New Roman з 1,5 інтервалом.

Зразок оформлення титульної сторінки роботи наведено в додатку.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ (ДОМАШНІХ) РОБІТ

Номери тем контрольних робіт збігаються із сумою двох останніх цифр номера залікової книжки студента. Якщо, наприклад, залікова книжка має номер 192538, то студент має писати одинадцятую тему.

Тема 0. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В РАНЬОІСТОРИЧНУ ДОБУ (VII СТ. ДО Н. Е. – VIII СТ. Н. Е.)

План

1. Давні державні утворення на території сучасної України.
2. Протодержавні східнослов'янські утворення.
3. Дохристиянська культура східних слов'ян.

Література: [4]; [9–11]; [14–15]; [17]; [19]; [26]; [40]; [42]; [55]; [74].

Тема 1. ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОСТІ В СХІДНИХ СЛОВ'ЯН (IX – 40-ВІ РОКИ XIV СТ.)

План

1. Походження назви «Русь» та історіографічного терміну «Київська Русь». Русь та її політичний розвиток у IX–XII ст.
2. Галицько-Волинське князівство – Королівство Руське (1199–1349).
3. Культура Русі.

Література: [4]; [9–11]; [14]; [16–17]; [19]; [26]; [31–32]; [38]; [40]; [55–56]; [62]; [74]; [76].

Тема 2. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIV – КІНЕЦЬ XVI СТ.)

План

1. Приєднання Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля та Київщини до складу Великого князівства Литовського. Особливості політики великих литовських князів в українських землях.

2. Зростання впливу Польщі на Литву. Люблінська унія та її наслідки для українських земель.
3. Ренесанс в українській культурі.

Література: [3–4]; [9–10]; [14]; [17]; [19]; [26]; [30–31]; [35]; [53]; [55–56]; [74–76]; [79]; [93].

Тема 3. УТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ (1649–1686)

План

1. Формування козацької держави «Військо Запорозьке» (1649–1657).
2. Початок «Руїни» української державності (1658–1667).
3. Спроби об'єднання Правобережжя та Лівобережжя українськими гетьманами (1668–1686).

Література: [3–4]; [9–12]; [14]; [19]; [26]; [30]; [35]; [42]; [55–56]; [74]; [79]; [84]; [93]; [98]; [99].

Тема 4. ГЕТЬМАНЩИНА НАПРИКІНЦІ XVII–XVIII СТОЛІТТЯ

План

1. Державницька політика І. Мазепи та П. Орлика.
2. Наступ Російської імперії на українську автономію та остаточна її ліквідація (друга пол. XVIII ст.).
3. Внесок українських гетьманів у розвиток культури.

Література: [3–4]; [9–12]; [14]; [17]; [19]; [26]; [30]; [35]; [67]; [71]; [74]; [81]; [84–86]; [93].

Тема 5. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЙ (НАПРИКІНЦІ XVIII СТ. – СЕРЕДИНА 30-Х РОКІВ XIX СТ.)

План

1. Анексія півдня України, Криму та Правобережжя Російською імперією (друга пол. XVIII ст.).
2. Зміни в адміністративно-територіальному та політичному становищі Галичини, Буковини та Закарпаття.

3. Особливості розвитку освіти та науки в Галичині, Буковині та Закарпатті.

Література: [2]; [4]; [7]; [9–12]; [14]; [17]; [19]; [26]; [30]; [35]; [39]; [78]; [81]; [83]; [87]; [95].

Тема 6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ПРОЄКТАХ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ (XIX – ПОЧАТОК XX СТ.)

План

1. Українські землі в польських та французьких проєктах за доби наполеонівських війн.
2. Плани держав Антанти та Четверного союзу щодо українських земель напередодні та в роки Першої світової війни (1914–1918).
3. Українська культура доби національного відродження (кінець XVIII – початок XX ст.).

Література: [2–4]; [9–14]; [27]; [34]; [46]; [48–50]; [54]; [95].

Тема 7. «НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ» ТА ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ НАПРИКІНЦІ XVIII – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

План

1. Вплив ідей Просвітництва та Французької революції на пробудження національних рухів в українських землях.
2. Діяльність українських автономістів у кінці XVIII – на початку XIX ст.
3. Ідеї федералізму та самостійності в Товаристві об'єднаних слов'ян і Кирило-Мефодіївському братстві.

Література: [2–4]; [9–11]; [14]; [17]; [19]; [34]; [46]; [54]; [95].

Тема 8. ІДЕЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В ПОГЛЯДАХ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

План

1. Погляди на українську державність народівців, М. Драгоманова та І. Франка.

2. Ідеї національної державності в програмі організації «Братство тарасівців».
3. Культурно-освітня діяльність українських громад та народовців.

Література: [2]; [4]; [9–11]; [14]; [17]; [19]; [34–35]; [46]; [54]; [74]; [95].

Тема 9. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОСТІ В ПРОГРАМАХ ТА ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

План

1. Державницька ідея в програмах українських політичних партій Наддніпрянщини та на західноукраїнських землях.
2. Українська державність у проектах українських політичних партій та організацій напередодні та в роки Першої світової війни (1914–1918).
3. Особливості культурних процесів в українських землях під владою Російської та Австро-Угорської імперій.

Література: [2]; [4]; [9–11]; [14]; [17]; [19]; [34]; [46]; [54]; [66]; [68]; [74]; [94]; [95].

Тема 10. РАДЯНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ (1919 – СЕРЕДИНА 1930-Х РР.)

План

1. Процес входження УСРР до складу СРСР. Реальні права та можливості УСРР.
2. Політика більшовицького тоталітарного режиму в УСРР (середина 1920-х – кінець 1930-х рр.).
3. Особливості розвитку української культури та науки.

Література: [4]; [9–11]; [13–14]; [17]; [19]; [33]; [35]; [37]; [44]; [55]; [63]; [65–66]; [74]; [89]; [91].

Тема 11. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ (1921–1939)

План

1. Політика урядів Польщі, Румунії та Чехословаччини в українських землях.

2. Ідеї відновлення державності в українських політичних партіях та організаціях на еміграції.
3. Ставлення польської, чеської та румунської адміністрацій до української культури.

Література: [4]; [9–11]; [14]; [17]; [19]; [29]; [35]; [55]; [59]; [61]; [66]; [74]; [91]; [97].

Тема 12. ГЕОПОЛІТИЧНЕ СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ НАПЕРЕДОДНІ ТА НА ПОЧАТКУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1938–1940)

План

1. Розбудова української державності на Закарпатті.
2. Пакт Молотова–Ріббентропа та доля західноукраїнських земель.
3. Радянізація Західної України. Анексія СРСР Північної Буковини та Бессарабії.

Література: [4]; [9–11]; [14]; [17]; [19]; [23]; [29]; [35]; [55]; [69]; [88]; [91]; [100].

Тема 13. УКРАЇНА В РОКИ НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (1941–1945)

План

1. Особливості окупаційного режиму Німеччини та її союзників на території України.
2. Рух Опору в боротьбі за українську державу.
3. Українська культура в умовах окупаційного режиму.

Література: [4]; [9–11]; [14]; [17]; [19]; [35]; [37]; [55]; [59–60]; [64]; [69]; [88]; [91]; [100].

Тема 14. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УРСР (1945–1964)

План

1. Повоєнні адміністративно-територіальні зміни. Розширення державних республіканських повноважень: утворення комісаріату закордонних справ та наркомату оборони.

2. Політика радянської влади в західноукраїнських землях та опір радянському режиму (друга половина 1940 р. – перша половина 1950-х рр.).
3. Спроби лібералізації політичного і культурного життя. «Шестидесятники».

Література: [4]; [9–11]; [13]; [17]; [23]; [35]; [37]; [41]; [47]; [55]; [58]; [60]; [63]; [66]; [69]; [70]; [74]; [91]; [92]; [100].

Тема 15. УРСР В УМОВАХ НАРОСТАННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ (1964–1985)

План

1. Зростання тоталітаризму в адміністративно-державницькому управлінні Української РСР.
2. Дисидентський рух та його державницька програма.
3. Особливості розвитку української культури та науки за часів авторитарного режиму.

Література: [4]; [9–11]; [13]; [17]; [23]; [35]; [37]; [41]; [55]; [58]; [63]; [66]; [74]; [91]; [92]; [96].

Тема 16. УРСР В ПЕРІОД ПЕРЕБУДОВЧИХ ПРОЦЕСІВ (1985–1991)

План

1. Національно-демократичні сили УРСР у боротьбі за утвердження державної незалежності. Декларація про державний суверенітет України.
2. Союзний договір і Україна. Проголошення незалежності України. Розпад СРСР та угода про співдружність незалежних держав (СНД).
3. Послаблення ідеологічного диктату на культуру та науку.

Література: [1]; [4]; [9–11]; [13–14]; [17]; [19]; [23–24]; [35]; [37]; [39]; [55]; [63]; [66]; [72–74]; [91].

Тема 17. КРИМСЬКА ПРОБЛЕМА В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

План

1. Приєднання Кримської області у 1954 р. до складу УРСР: мотиви та правова основа.

2. Розпад СРСР. Причини та політичні обставини створення Автономної Республіки Крим.
3. Анексія Російською Федерацією Криму у 2014 р.

Література: [1]; [3–6]; [8–11]; [20]; [35–36]; [39]; [52]; [66]; [70]; [82–83]; [87]; [91].

Тема 18. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ (2014 – ДО СЬОГОДЕННЯ)

План

1. Сучасна фальсифікація російською пропагандою української історії.
2. Окупація Російською Федерацією частини території України: політика окупаційної влади на захоплених територіях (2014–2023).
3. Боротьба українського народу проти російської агресії (24.02.2022 – до сьогодні).

Література: [1]; [4]; [6]; [8]; [18]; [20]; [36]; [40]; [45]; [52]; [57]; [70]; [82]; [87]; [100].

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет, завдання курсу «Історія української державності та культури». Джерела і література.
2. Етапи становлення Української державності.
3. Давні державні утворення на території сучасної України.
4. Дохристиянська культура східних слов'ян.
5. Перші протодержавні слов'янські утворення.
6. Походження назви «Русь» та історіографічного терміну «Київська Русь».
7. Русь та її політичний розвиток у IX–XII ст.
8. Галицько-Волинське князівство – Королівство Руське (XII – перша половина XV ст.).
9. Вплив християнства на розвиток культури Русі (X–XII ст.).
10. Культура Галицько-Волинського князівства – Королівство Руське (XII – перша половина XV ст.).

11. Приєднання Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля та Київщини до складу Великого князівства Литовського. Особливості політики великих литовських князів в українських землях.
12. Зростання впливу Польщі на Литву. Люблінська унія та її наслідки для українських земель (перша половина XIV – кінець XVI ст.).
13. Поширення гуманістичних ідей Ренесансу і Реформації в українській культурі (кінець XV–середина XVII ст.).
14. Культурно-освітня діяльність братств.
15. Розвиток освіти та друкарства в українських землях (XV – початок XVII ст.).
16. Полемічна література та її роль у захисті православ'я.
17. Формування української козацької держави – «Військо Запорізьке» (1649–1657).
18. Наступ Московії на політичну автономію Гетьманщини. Криза української державності (1658–1686).
19. Гадяцька та Слабодищенська угоди та їх наслідки для української державності (друга пол. XVII ст.).
20. Андрусівська угода 1667 р. та її наслідки для української державності.
21. Державницька діяльність гетьмана П. Дорошенка.
22. Державницька діяльність гетьмана І. Мазепи.
23. Конституція П. Орлика (1710 р.).
24. Державницька діяльність гетьманів Д. Апостола та К. Розумовського.
25. Обмеження Російською імперією автономії України протягом XVIII ст. Остаточне скасування української державності в Гетьманщині та Слобожанщині. Анексія Росією Криму (друга пол. XVIII ст.).

26. Українське бароко в архітектурі, образотворчому, декоративно-прикладному мистецтві та літературі (остання чверть XVII – кінець XVIII ст.).
27. Розвиток української літератури (кінець XVIII – перша половина XIX ст.).
28. Зміни в адміністративно-територіальному поділі та політичному становищі Правобережжя і західноукраїнських земель наприкінці XVIII ст.
29. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії в першій половині XIX ст. Ліквідація залишків Магдебурзького права.
30. Розвиток етнографічно-фольклорних, мовознавчих та історичних студій в Наддніпрянщині та їх вплив на національну свідомість (перша половина XIX ст.).
31. Ідеї української державної автономії в Наддніпрянщині (кінець XVIII – поч. XIX ст.).
32. Ідеї федералізму та самостійності в Товаристві об'єднаних слов'ян та Кирило-Мефодіївському братстві.
33. Початок національного відродження в Галичині. Діяльність «Руської трійці».
34. Українська державність у поглядах членів Головної руської ради, народовців, М. Драгоманова та І. Франка.
35. Культурно-освітня діяльність українських громад (друга половина XIX ст.).
36. Гоніння на українську культуру російського самодержавства. Валуєвський циркуляр. Емський указ.
37. Розвиток освіти та науки в Наддніпрянщині та на західноукраїнських землях у XIX ст.
38. Романтизм в українській культурі XIX – початку XX ст.
39. Розвиток українського живопису на Наддніпрянщині та західноукраїнських землях у XIX – на початку XX ст.

40. Становлення української національної музики та театру в Наддніпрянщині (XIX – початок XX ст.).
41. Ідеї української державності в програмних документах організації «Братства тарасівців».
42. Українська історична наука в Наддніпрянщині (кінець XIX – початок XX ст.).
43. Розвиток української літератури в Наддніпрянщині (кінець XIX – початок XX ст.).
44. Розвиток національної літератури в західноукраїнських землях (кінець XIX – початок XX ст.).
45. Державницька ідея в програмах українських політичних партій Наддніпрянщини та західноукраїнських землях наприкінці XIX – на початку XX ст.
46. Поява україномовної преси в Наддніпрянщині (початок XX ст.).
47. Українська державність у програмних документах українських політичних партій та організацій напередодні та в роки Першої світової війни (1914–1918).
48. Українська державність за часів Української Центральної Ради: від самовизначення до незалежності.
49. Національно-культурна політика Української Центральної Ради.
50. Українська держава П. Скоропадського: спроба створення альтернативи УНР.
51. Національно-культурна політика уряду П. Скоропадського.
52. Директорія УНР: здобутки та прорахунки в державній політиці.
53. Становлення державності на західноукраїнських землях. Проголошення ЗУНР.
54. Причини поразки, історичне значення боротьби за українську державність у 1917–1921.

55. Становлення радянської державності в Україні (1917–1920). Перша Конституція радянської України 1919 р.
56. Входження УСРР до складу СРСР. Конституція УСРР 1925 р. Реальні права та можливості УСРР.
57. Політика коренізації: українізація і розвиток національних меншин.
58. Політика більшовицького тоталітарного режиму в УРСР (1921 – кінець 1930-х).
59. «Розстріляне відродження» в українській культурі 1920–1930-х років.
60. Розвиток науки в УСРР в 1920–1930. Заснування Київського авіаційного інституту.
61. Ідеї відновлення державності в програмах та діяльності українських партій та організацій на еміграції (1921–1939).
62. Політика урядів Польщі, Румунії та Чехословаччини в українських землях (1921–1939).
63. Українське питання напередодні та на початку Другої світової війни (1938–1941).
64. «Акт відновлення» української державності 30 червня 1941 р. та його наслідки.
65. Особливості окупаційного режиму Німеччини та її союзників на території України.
66. Рух Опору в боротьбі за українську незалежну державу в роки Другої світової війни.
67. Становище української культури в роки німецько-радянської війни (1941–1945).
68. Повоєнні адміністративно-територіальні зміни. Зовнішньополітична діяльність УРСР (1945–1953).
69. Ідеологічний тиск радянської влади на українську культуру в повоєнні роки.

70. Політика радянської влади в західноукраїнських землях та опір радянському режиму (друга половина 1940 р. – перша половина 1950-х рр.).
71. Приєднання Кримської області до складу УРСР: причини та правова основа.
72. Спроби лібералізації суспільно-політичного життя в УРСР за часів «Хрущовської відлиги» (1956–1964). Рух «шестидесятників».
73. Наростання кризи в суспільно-політичному житті УРСР (1964–1985).
74. Дисидентський рух в УРСР та його державницька програма.
75. Особливості культурного розвитку УРСР (1964–1985).
76. УРСР в період перебудовних процесів в СРСР (1985–1991).
77. Нові тенденції української культури у період перебудови (1985–1991).
78. Прийняття Декларації про державний суверенітет України (16 липня 1990 р.). Курс на утворення самостійної держави.
79. Спроба серпневого заколоту (1991 р.) у Москві. Проголошення незалежності України.
80. Розгортання в Україні державотворчих процесів (1991–1996). Прийняття Конституції незалежної України.
81. Формування зовнішньополітичного курсу України (1991–1994). Будапештський меморандум та його наслідки.
82. Українсько-російські відносини (1991–2013).
83. Міжнародні відносини в незалежній Україні (1991 р. – до сьогодення).
84. Розбудова незалежної України (1996–2004). Помаранчева революція. Її причини та наслідки.

85. Криза влади та наступ на демократію (2010–2014). Революція Гідності та її наслідки.
86. Відносини України з Європейським Союзом (ЄС) та НАТО (2012 р. – до сьогодні).
87. Вирішення проблеми унезалежнення українського православ'я. Томос про автокефалію Православної церкви України від 6 січня 2019 р.
88. Анексія РФ Криму, окупація частин Луганської та Донецької областей. Політика окупаційної влади на захоплених територіях (2014–2022).
89. Боротьба українського народу проти російської агресії (24.02.2022 – до сьогодні).
90. Розвиток науки і техніки в незалежній Україні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основний

1. Акт проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради України від 24 серпня 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>.
2. Аркуша О. Г., Кондратюк К. К., Мудрий М. М., Сухий О. М. Час народів. Історія України ХІХ століття: навч. посіб. / за заг. ред. М. М. Мудрого. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 408 с.
3. Бекірова Г., Іванець А., Тищенко Ю., Громенко С., Аблаєв Б. Історія Криму та кримсько-татарського народу: навч. посіб. Київ: «Кримська родина»; «Майстер книг», 2020. 200 с.
4. Бойко О. Історія України: посіб. Київ: Академвидав, 2021. 720 с.
5. Березовець Т. Острів Крим. Хроніки «гібридної війни». Київ: Брайт Стор Таблішинг, 2015. 392 с.
6. Дорошко М. Неоголошена війна Росії проти України у ХХ – на початку ХХІ ст.: причини і наслідки. Київ: Нікка-Центр, 2018. 192 с.
7. Гуржій О. Україна в суспільно-політичних комбінаціях імперського уряду Росії (30–90-ті рр. ХVІІІ ст.) / відп. ред. В. Смолій. НАН України. Київ: Ін-т історії України, 2019. 205 с.
8. Документи. Майдан. Свідчення. Київ 2013–2014 / за ред. Л. Фінберга та У. Головач. Київ: Дух і Літера, 2016. 784 с.
9. Історія України та її державності. Курс лекцій: навч. посіб. / ред. Л. Є. Дещинського. Львів.: «Львівська політехніка», 2009, 474 с.
10. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Збірник документів і матеріалів / за заг. ред. А. П. Коцюра, Н. В. Терес. Київ – Чернівці: Книги – 2008. 1100 с.
11. Історія України: Хрестоматія / упоряд. В. М. Литвин; відп. ред. В. А. Смолій. Київ: «Наукова думка», 2013. 1056 с.
12. Історія Української держави: Гетьманат ранньомодерної доби / відп. ред. В. Смолій. Київ: Арій, 2018. 720 с.
13. Історія української авіації в особах навч. посіб. / за ред. В. Гребеннікова. Київ: НАУ, 2013. 328 с.
14. Історія української культури навч. посіб. / Є. Перегуда та ін. Київ: КНУБА, 2015. 200 с.

15. Історія цивілізації України / Н. С. Абашина та ін.; упоряд. М. Ю. Відейко. Харків: Фоліо, 2021. Т. 1. Від кіммерійців до Русі (X ст. до н.е. – IX ст.). 586 с.
16. Історія цивілізації України / О. Б. Бубенок, А. М. Домановський, О. Д. Дядечко та ін.; упоряд. О. Є. Черненко. Харків: Фоліо, 2021. Т. 2. Від Русі до Галицького князівства (900–1256). 590 с.
17. Культурологія: теорія та історія культури: навч. посіб. / за ред. І. І. Тюрменко. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 370 с.
18. Місяць війни. Хроніка подій. Промови та звернення Президента Володимира Зеленського / упоряд. О. В. Красовицький. Харків: Фоліо, 2022. 383 с.
19. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 496 с.
20. Революція Гідності 2013–2014 рр. та агресія Росії проти України: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. П. Полянського. Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. 36 с.
21. Скоропадський П. Спогади. 1917–1918. Київ: Наш формат, 2022. 456 с.
22. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939). Київ: Академперіодика, 2021. 620 с.
23. Україна й українці в постімперську добу (1939–1990). Київ: Академперіодика, 2021. 544 с.
24. Україна й українці в постімперську добу (1990–2019). Київ: Академперіодика, 2021. 592 с.
25. Українська Держава (квітень–грудень 1918 року). У 2 т. / упор. Р. Пиріг. Київ: Темпора, 2015. Т. 1–2.
26. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 2-ге вид., перероб. Київ: Критика, 2005. 584 с.

Додатковий

27. Ададуrow В. В. Проекти французького командування стосовно південно-західних земель Російської імперії під час підготовки та початкового етапів воєнної кампанії 1812 р. *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Львів: ЛНУ, 2010. Т. 45. Ч. 2. С. 127–167. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Adadurov_Vadym/.

28. Божук Л. В. Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 93 (2). С. 98-103. URL: <https://eg.nau.edu.ua/handle/NAU/18637>.
29. Вегеш М. М., Віднянський С. В. Августин Волошин. Вид. 5-е, доопр., змін. Ужгород; Київ: РІК-У, 2022. 512 с.
30. Вирський Д. Початок сучасності: друга хвиля глобалізації, кінець Старого Порядку та Україна (XV–середина XIX ст.). Київ: Ін-т історії України, 2019. 154 с.
31. Войтович Л. Княжа доба на Русі (837–1492). Т. I: Становлення імперії Русь (837–1054). Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2021. 590 с.
32. Войтович Л. Князь Лев Данилович, князь галицько-волинський. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2014. 312 с.
33. Вронська Т., Стяжкіна О. Мінусники: покарані простором. Київ: Темпора, 2021. 456 с.
34. Гирич І. Українські інтелектуали і політична окремішність (середина XIX – початок XX ст.): монографія. Київ: «Українські пропілеї», 2020. 452 с.
35. Гирич І. Українська історія: через ідентичність до держави. Київ: «Українські пропілеї», 2021. 270 с.
36. Гібридна війна Росії проти України після Революції гідності / наук. ред. М. Дорошко, В. Балюк. Київ: Ніка-Центр, 2018. 280 с.
37. Гриневич В. А., Даниленко В. М., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є. Україна і Росія в історичній ретроспективі. Т. 2. Радянський проект для України. Київ: Наукова думка, 2004. 530 с. <http://resource.history.org.ua/item/0002040>.
38. Головка О. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. Київ: Стилос, 2006. 575 с.
39. Громенко С. Крим: Народження країни. Від краю до держави. Назва, символіка, територія і кордони України. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 352 с.
40. Грушевський М. Звичайна схема руської історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства. URL: <http://litopys.org.ua/hrs/hrs02.htm>;

41. Дзюба І. М. Інтернаціоналізм чи русифікація? Київ: «КМ Academia». 1998. 276 с. URL: <http://litopys.org.ua/idzuba/dz.htm>
42. Енциклопедичний словник символів культури України / за ред.: О. І. Потапенка, В. П. Коцура, В. В. Куйбіди. 7-ме вид. допов. і випр. Корсунь-Шевченківський : «Всесвіт», 2017. 687 с. URL: <https://archive.org/details/slovnysymboliv/page/n13/mode/2up>
43. Енциклопедія історії України. Україна і українці. / за заг. ред. В. А. Смолія. Київ: «Наукова думка», 2018–2019. Книга 1–2. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>.
44. Епллбом Е. Червоний голод. Війна Сталіна проти України. Київ: Наш формат, 2018. 440 с.
45. Жирохов М., Пономаренко Р. Маріуполь у вогні, 2014–2022. Чернігів: Княжий Вал, 2022. 106 с.
46. Єсельчик С. Українофіли: світ українських патріотів другої половини ХІХ ст. Київ: Видавництво «КІС», 2010. 270 с.
47. Єсельчик С. Повсякденний сталінізм. Київ і кияни після Великої війни. Київ: Laugus, 2018. 306 с.
48. Захарчук О. М. Наполеоніда. Енциклопедія історії України: Т. 7: / редкол.: В. А. Смолій та ін. Київ : Ін-т історії України, 2019. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Napoleonidy_planovani.
49. Захарчук О. М. Наполеон Бонапарт та українське суспільство: історичні документи в інтерпретаціях дослідників. *Український історичний журнал*. 2015. №2. С. 63–183.
50. Захарчук О. М. Український Джеймс Бонд: агент трьох розвідок Володимир Степанківський. URL: [WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=E4SI2JA6SJI&t=324S](https://www.youtube.com/watch?v=E4SI2JA6SJI&t=324S)
51. Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Т. 1–3. Івано-Франківськ: Манускрипт, 2020. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN>.
52. Зовнішнє і внутрішнє становище України у 2017 році: аналіз проблем і варіанти рішень / за ред. В. П. Горбуліна. Харків: Фоліо, 2018. 927 с.
53. Ісаєвич Я. Д. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів, 2002. 520 с.

54. Історія України в особах: ХІХ століття / кол. авт.: В. С. Шандра, І. І. Глизь, О. М. Донік та ін. Київ: Україна, 2015. 368 с.
55. Історія української культури у 5 томах / гол. ред. Б. Патон. Київ: Наук. думка, 2001–2013. Т. 1–5.
56. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Варвари. Християни. Мусульмани / за ред. У. Еко. Харків: Фоліо, 2021. 698 с.
57. Казанський Д., Воротинцева М. Як Україна втрачала Донбас. Книжкове видавництво «Чорна гора», 2021. 336 с.
58. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–1980-х років. 2-ге вид., випр. і доповн. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2019. 248 с.
59. Кентій А. Збройний чин українських націоналістів 1920–1956. Історико-архівні нариси. Т. 1. Від Української Військової Організації до Організації українських націоналістів. 1920–1942. Київ: Державний комітет архівів України, 2005. 248 с.
60. Кентій А. Збройний чин українських націоналістів 1920–1956. Історико-архівні нариси. Т. 2. Українська повстанська армія та збройне підпілля Організації українських націоналістів. 1942–1956. Київ: Державний комітет архівів України, 2008. 414 с.
61. Коновалець Є. «Я б'ю в дзвін, щоб зрушити справу ОУН з мертвої точки...». Невідомі документи Організації українських Націоналістів. Рік 1930: Документально-наукове видання. Київ: Темпора, 2003. 272 с.
62. Кульчицький В., Тищик Б., Бойко І. Галицько-Волинська держава (1199–1349). Львів : Біблос, 2005. 259 с.
63. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його зародження до загибелі. Київ : Темпора, 2013. Т. 1–3, URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009289>.
64. Лисенко О., Гриневич В. Український самостійницький рух в роки німецько-радянської війни 1941–1945 рр. *Україна і Росія в історичній ретроспективі*. Нариси в 3-х томах. Київ: Наук. думка, 2004. Т. 2. С. 307–333.
65. Мейс Д. Комунізм та дилеми національного визволення: Національний комунізм в радянській Україні, 1918–1933. Київ: Комора, 2018. 496 с.

66. Національне питання в Україні ХХ–ХХІ ст.: Історичні нариси / відп. ред. В. А. Смолій; кер. авт. кол. Л. Д. Якубова; авт. кол.: О. Г. Аркуша, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянській та ін. Київ: Ніка-Центр, 2012, <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-521-617-9/978-966-521-617-9.pdf>.
67. Оглоблин О. Берлінська місія Капніста 1791 року. Історіографія і методологія питання. https://shron1.chtyvo.org.ua/Ohloblyn_Oleksandr/Berlinska_misiia_Kapnista_1791_roku.pdf?PHPSESSID=e76agrgh4tev39ikuonr8hdk2
68. Осташко Т. Україна В'ячеслава Липинського. Київ: Темпора, 2022. 932 с.
69. Патриляк І. Перемога або смерть. Український визвольний рух 1939–1960 роки. Харків: Клуб сімейного дозвілля; Львів: «Часопис», 2015. 512 с.
70. Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 1 / відп. ред. В. Смолій. Київ: Ін-т історії України, 2022. 803 с.
71. Пилип Орлик і мазепинці. Джерела / упоряд. Т. Таїрова-Яковлева. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2022. 216 с.
72. Плохій С. Остання імперія. Занепад Радянського Союзу. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 544 с.
73. Плохій С. Українська Кліо: Нариси про історію, істориків та пам'ять. 2-е вид. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2022. 352 с.
74. Попович М. Нарис історії української культури. Київ: АртЕл, 1998. 728 с.
75. Русіна С., Сварник І., Войтович Л., Ващук Д., Блануца А., Черкас Б. Україна: Литовська доба 1320–1359. Київ: «Балтія-друк», 2008. 176 с.
76. Русь «після Русі». Між короною і булавою. Українські землі від королівства Русі до Війська Запорозького / В. М. Горобець та ін. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 352 с.
77. Савченко В. Симон Петлюра. Київ: Нора-Друк, 2016. 469 с.
78. Склокін В. Російська імперія і Слобідська Україна у другій половині ХVІІІ ст.: просвічений абсолютизм, європейська інтеграція, локальне суспільство. Львів: УКУ, 2019. 268 с.

79. Старченко Н. П. Українські світи Речі Посполитої. Історія про історію. Київ: Laurus, 2021. 616 с.
80. Солдатенко В.Ф. Революційна доба в Україні (1917–1920 роки): логіка пізнання, історичні епізоди, ключові постаті. Київ: НВЦ «Пріоритети», 2012. 521 с.
81. Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.
82. Сурков О. Незавершена війна: Історія протистояння України з Росією в 2014–2015. Київ: КМ-БУКС, 2021. 480 с.
83. Схід і Південь України: час, простір, соціум: колективна монографія / відп. ред. В. А. Смолій. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2014. 378 с.
84. Таїрова-Яковлева Т. Г. Гетьмани України. Історії про славу, трагедії та мужність. Київ: ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2015. 424 с.
85. Таїрова-Яковлева Т. Г. Іван Мазепа і Російська імперія. Історія «зради». Київ : ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2022. 416 с.
86. Таїрова-Яковлева Т. Г. Коліївщина: великі ілюзії. К: ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2019. 256 с.
87. Турченко Ф., Турченко Г. Проект «Новоросія» і новітня російсько-українська війна. Київ: Ін-т історії України, 2015. URL: <http://www.history.org.ua/?libid=10280>.
88. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990 рр.). Київ: Академперіодика, 2021. 544 с.
89. Україна радянська: Ілюзії та катастрофи «комуністичного раю» 1917–1938. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.
90. Українська Держава – жорсткі уроки. Павло Скоропадський. Погляд через 100 років. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018. 335 с.
91. Українське століття (1921–2021): витоки, уроки, перспективи державотворення. Нариси / Кульчицький С. та ін. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2022. 560 с.
92. Українське суспільство в 1960–1980-х рр. Історичні нариси: колективна монографія / відп. ред. В. Даниленко; упоряд. В. Крупина, М. Смольницька. Київ: Ін-т історії України, 2021. 959 с.

93. Черкас Б., Ващук Д. Східне Пограниччя Європи: Український фронтир у добу пізнього середньовіччя / упоряд. наук. апарату: С. Блащук, Ю. Грищенко. Київ: Ін-т історії України, 2021. 176 с.
94. Чикаленко Євген: у спогадах, враженнях, оцінках своїх сучасників / упоряд. І. Старовойтенко. Київ: Темпора, 2022. 664 с.
95. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті: людність та імперії / Київ: Академперіодика, 2022. 436 с.
96. Шаповал Ю. Партийний «націоналіст». Парадокси Петра Шелеста. Київ: Ніка-Центр, Видавництво Анетти Антоненко, 2020. 216 с.
97. Яблонський В. Державний центр УНР в екзилі: ідеї, боротьба, традиція (1921–1992 рр.). Київ: КНТ, 2020. 648 с.
98. Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років ХVІІ ст. Причини і початок Руїни. Київ: «Основи», 1998. 447 с.
URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001451>
99. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659–1667). Київ : Основи, 2003. 644 с.
URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Tairova-Yakovleva_Tetiana/Ruina_Hetmanschyny_Vid_Pereiaslavskoi_rady-2_do_Andrusivskoi_uhody_1659-1667_rr.
100. Яневський Д. Бандера. Портрет на тлі епохи. Перша спроба наукової біографії. Харків: Фоліо, 2022. 506 с.

ДОДАТОК

Зразок оформлення титульної сторінки контрольної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра історії та документознавства

Контрольна (домашня) робота
з навчальної дисципліни:
«Історія української державності та культури»

Тема 17
**«КРИМСЬКА ПРОБЛЕМА В РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ»**

Виконав: здобувач/ка 1 курсу
ОС «Бакалавр»
Спеціальність 231
«Соціальна робота»
Група № 1
№ залікової книжки _____
Коваленко Андрій Вікторович

Прийняв: доц. Петренко С. Д.

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Тема 1. ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ (1917–1921).....	4
Тема 2. УКРАЇНА – НЕЗАЛЕЖНА ДЕРЖАВА (1991 – до сьогодні).....	9
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЕСЕ.....	13
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ.....	14
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ (ДОМАШНЬОЇ) РОБОТИ.....	15
ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ (ДОМАШНІХ) РОБІТ.....	17
ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ.....	23
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	30
ДОДАТОК.....	38

Навчальне видання

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання практичних завдань
та контрольної (домашньої) роботи
для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»
заочної форми навчання всіх спеціальностей

Укладачі:

ЗАХАРЧУК Олег Миколайович
ІЛЬКОВА Оксана Григорівна
ПАСКАЛ Жанна Валеріївна

В авторській редакції

Технічний редактор *А. І. Лаєринович*
Коректор *В. І. Куксов*
Комп'ютерна верстка *О. О. Зайцевої*

Підп. до друку 25.09.2023. Формат 60x84/16. Папір офс.

Офс. друк. Ум. друк. арк. 2,32. Обл.-вид. арк.2,5.

Тираж 25 пр. Замовлення № 118-1.

Видавець і виготівник

Національний авіаційний університет

03058. Київ-58, проспект Любомира Гузара, 1.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 7604 від 15.02.2022